

politikai érdekek és a hosszú távú gondolkodást igénylő, tudományosan megalapozott regionális fejlesztési politika közötti feszültség formájában jelentkeznek.

Az ünnepi ülés ezután rendhagyó módon folytatódott: először HORVÁTH Gyula, az RKK főigazgatója adta át ENYEDI Györgynek a „Regions and Cities in the Global World” c. kötetet, amely a neves tudós külföldi munkatársainak és tisztelőinek tanulmányait tartalmazza. Ezt követően RECHNITZER János, az RKK Nyugat-magyarországi Tudományos Intézetének igazgatója nyújtotta át meleg szavakkal ENYEDI akadémikusnak a „Magyarország területi szerkezete és folyamatai az ezredfordulón” c. tetszetős kiadványt, amelyben az idősebb és fiatalabb geográfus, ill. regionális tudományt művelő nemzedék tanulmányai egyaránt megtalálhatók.

A konferencia végén ENYEDI György megköszönte az elhangzott dicséreket, majd a rá oly jellemző iróniával sorolta fel azokat a „rossz” tulajdonságait, amelyek nélkülözhetetlenek egy sikereiben gazdag tudományos életpályához. A jelenlévők számára igen hasznos, számos új ismeretet nyújtó szakmai tanácskozás az ülés résztvevői tiszteletére adott fogadással zárult.

TINER TIBOR

Beszámoló a III. Völgységi Konferenciáról

(Bonyhád, 2000. szept. 21–22.)

Immár harmadízben gyűltek össze a Tolna megyei kisvárosban tudományos tanácskozásra Dél-Dunántúl e hagyományokban gazdag tájegységének múltját és jelenét kutató szakemberek: történészek és helytörténettel foglalkozók, nyelvészek és néprajzosok, környezetkutatók és földrajzosok.

A nyolc intézmény (Bonyhád Város Önkormányzata, a Magyar Történelmi Társulat Dél-Dunántúli Csoportja, az MTA Pécsi Akadémiai Bizottsága Város- és Helytörténeti Munkabizottsága, a Pécsi Tudományegyetem Földrajzi Intézete, a Tolna Megyei Önkormányzat Levéltára, a Wosinsky Mór Múzeum, a Völgységi Tájékutató Alapítvány, valamint a Völgységi Múzeum) közös szervezésében „A Völgység huszadik százada – struktúrák és konfliktusok” címmel megrendezett konferenciának a bonyhádi Völgység Múzeum és a helyi Arany Oroszlán Szálloda adott helyet.

A tanácskozást megnyitó OROSZKI István polgármester köszöntője után TÓTH József, a Pécsi Tudományegyetem rektora „Régiók és kistérségek” címmel tartotta meg nyitóelőadását, felhívva a figyelmet a kistérségek 21. sz.-i felértékelődésére, amelyet a területfejlesztési politikáknak is időben fel kell ismerniük – már csak eljövendő Európai Uniói tagságunk miatt is. A konferencia további munkája ezt követően négy, egymást követő szekció keretében folytatódott.

A „Társadalom–gazdaság–politika” nevet viselő *első szekcióban* (elnök: VILIMINÉ KÁPOLNÁS Mária) a kezdő előadást KOLTA László tartotta, aki a Bonyhádöt érintő közigazgatási változásokat tekintette át a település életének 18.–20. sz.-i időszakára vonatkozóan, majd SONKOLY Károly művészettörténész Aigner Sándor építész művének, Ermel-Vojnits Erzsébet bonyhádi mauzóleumának értékeiről beszélt a megjelenteknek.

Ezt követően egy mázai ezermester-feltaláló, Patton János mezőgazdasági technikai szabadalmairól és az innovatív kispolgár életszemléletéről tartott előadást a család kései leszármazottja, PATTON Gábor.

Negyedikként a szekcióelnök asszony, VILIMINÉ KÁPOLNÁS Mária a bonyhádi kazeingyár létrehozásáról, prosperálásáról, majd hanyatlásának történetéről számolt be érdekes szakelőadásában. Elméleti jellegű előadásban boncolgatta a Bonyhád térségében a második világháború után uralomra jutó eszmék és ideológiák alapját, sajátosságait és ütközéseik következményeit LÁSZLÓ Péter történész, majd utolsóként STEIB György egy 1956-os bonyhádi mártírról, Kováts Tiborról rajzolt fel egy megrendítő portrévázlatot, jól érzékeltetve mindazon nehézségeket és konfliktusokat, amelyekkel 1956 októberében a forradalom aktív résztvevőinek szembe kellett nézniük, majd részletezte mindazokat a szenvedéseket is, amelyeken át kellett menniük a megtorlás idején.

„A Völgység nemzetiségeinek történetéből” elnevezésű *második szekció* (elnök: TILKOVSKY Lóránt) ismét csak egy személyes vonatkozású előadással kezdődött: EPPEL János saját családja hiteles történetét „mesélte el”, hét generáción át követve német ősei sorsát az 1750-es évekbeli betelepülésüktől egészen az 1948. évi kitelepítésükig.

Másodikként a szekcióban elnöklő TILKOVSKY Lóránt történész értékelte egy lokálpatrióta német nemzetiségű képviselő, Gratz Gusztáv politikai tevékenységét történettudományi szempontból, majd SZILÁGYI Mihály tartott igen élvezetes előadást a grábóci szerb ortodox szerzetesközösségről, amelynek igen nagy hatása volt a környező társadalom értékmegőrző gondolkodásmódjának erősítésére.

A következő két előadás politikatörténeti jellegű volt. Először ARADI Gábor az opciós ügyek völgységi vonatkozásait ecsetelte, majd CSEKŐ Ernő az 1947-es „kék cédulás” választások völgységi anomáliáiról szolt az egybegyűlteknek.

A Dél-Dunántúl német nemzetiségeinek jelenével foglalkozó SZENYÉRI Zoltán Bonyhád és Dombóvár környékének mai német lakosságára vonatkozó ismereteit és kutatási eredményeit osztotta meg a hallgatósággal.

Sajnos, az előadó más irányú elfoglaltsága miatt nem kerülhetett sor egy igen izgalmasnak ígérkező előadás megtartására, amelyben Leslie BLAU (BLAU László) a bonyhádi zsidóság 1944. évi pusztulásának körülményeit mutatta volna be.

A *harmadik szekcióban* („A völgységi etnikumok kultúrájához”; elnök: BALÁZS KOVÁCS Sándor) öt élvezetes és színes előadás hangzott el a tájegységgel foglalkozó néprajzos kollégáktól. Elsőként maga a szekcióelnök mutatta be a tárgyalató völgységi népművészet „sorsának” alakulását 1945-öt követően, majd VADAS Ferenc, az 1944 után idetelepült bukovinai székelyek által használt völgységi helynevekről tartott érdekes előadást.

Ugyancsak a bukovinai székelyekkel foglalkozott előadásában SZŐTS Zoltán, a Völgységi Múzeum igazgatója, a konferencia fő szervezője, aki e népcsoport migrációjának kérdőíves vizsgálatát végezte el, majd az így kapott eredményekről számolt be a konferencia résztvevőinek.

Régi családi népszokásokat mutatott be a következő előadó, CSIBI Krisztina, aki a bukovinai székelyeknél szerzett ismereteket a terhelességgel, a szüléssel és a gyerekszületés utáni teendőkkal kapcsolatban, s tapasztalatait megosztotta a népes hallgatósággal. Napjaink szokásaival foglalkozott a szekció utolsó előadása, amelyet VASS Erika tartott a cikói búcsúban tapasztalt lakossági viselkedési sajátosságokról, szertartásokról, szokásokról.

A „Táj és társadalom” nevű *negyedik szekció* életre hívása a konferencia profiljának bővülését jelezte, mivel az eddigi, társadalomtudományi témájú előadások mellett immár a környezettudományok és a geográfia eredményei is helyet kaptak a tanácskozáson. Ezt a gondolatot az itt elnöklő LOVÁSZ György is felvetette bevezetőjében, mielőtt átadta volna a szót az első előadónak, LEHMANN Antalnak, aki a Völgység környezeti állapotának változásait kísérte nyomon 1865-től egészen napjainkig. Az előadó különösen a tájat ért antropogén hatásokkal foglalkozott behatóan, amelynek eredménye a természetestől már igen távoli, mesterséges táj létrejötté, az emberi tevékenység megannyi káros hatásának érvényesülésével.

E sorok írója a konferenciáról kényszerűségből távol levő SCHWEITZER Ferencet és DÖVÉNYI Zoltánt helyettesítve a kis- és közepes aktivitású radioaktív hulladékok elhelyezésének társadalomföldrajzi problémáiról tartott előadást, részletesen bemutatva mindazon tényezőket, amelyeket tekintetbe kell venni pl. a Völgységhez tartozó Bátaapáti kialakítandó radioaktív hulladék tárolóhely kijelölésénél és telepítésénél. Ugyanezzel a témával foglalkozott ORMAI Péter is, aki földtani és műszaki szempontból értékelte a Bátaapáti közelében tervezett lerakóhely biztonságtechnikai sajátosságait.

A völgységi települések és a természeti környezet kölcsönös hatásainak sokszínűségét és bonyolult hatásmechanizmusát vázolta fel a következő előadó, GYENIZSE Péter, majd e témához kapcsolódva ARNDTNÉ LŐRINCZI Renáta egy esettanulmányt ismertetett, amely a „Földhasználat-tervezés, tájelemzés a Völgység és a Szekszárdi-dombság ölelésében fekvő István-major külterületén” címet viselte.

Utolsóként KESERŰ Tünde, a Siklósvidéki Területfejlesztési Önkormányzati Társulás térségmenedzsere igen vonzó témában tartott előadást, nevezetesen a dél-dunántúli borutak idegenforgalmi jelentőségének növekedését emelte ki, s részletesen is foglalkozott a Tolnai Borúthoz kapcsolódó sokszínű turisztikai szolgáltatásokkal, s ezek jövőbeni fejlesztési feladataival.

A konferencia a szekcióelnökök rövid, a tanácskozás tudományos eredményeit értékelő fel-szólalásával zárult. A tudományos ülésen elhangzott előadások szövegét a Völgységi Múzeum kiad-vány formájában is közzéteszi, a kötet várhatóan 2001. első felében fog megjelenni.

TINER TIBOR

Beszámoló a Balázs Dénes Tudományos Előadóülről

Az Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanárképző Főiskolai Karának (ELTE TFK) Földrajz Tanszéke 2000. nov. 17-én a kiváló karsztkutató és világutazó-földrajzi szakíró, földrajzi múzeum alapító Balázs Dénes tiszteletére rendezett tudományos konferenciát az ELTE TFK Markó utcai épüle-tének dísztermében.

Az ünnepi esemény megtartására a neves geográfus emlékének való tiszteletadás mellett az is okot szolgáltatott, hogy a Főiskolai Kar általános iskolai földrajztanár képzéssel foglalkozó tanszéke az idén ünnepelte fennállásának 25. évfordulóját. Ez jó alkalom volt a tanszék oktatóinak arra, hogy tu-dományos munkájuk eredményeit a szakma képviselői előtt is bemutathassák.

A Magyar Tudomány Napja 2000 rendezvénysorozathoz is jól illeszkedő jubileumi előadó-ülést nagy számú hallgatóság jelenlétében KATONA András, az ELTE TFK főigazgató-helyettese nyitotta meg, aki rövid beszédében igyekezett bemutatni azt a sokrétű, igen eredményes oktató, tu-dományos és oktatásmódszertani tevékenységet, amelyet a Földrajz Tanszék oktatói az elmúlt negyedszá-zadban kifejtettek.

Ezt követően „Balázs Dénes, a karsztkutató és múzeumalapító geográfus” címmel tartott elő-adást KUBASSEK János, a Magyar Földrajzi Múzeum (Érd) igazgatója, aki egy szakmai tapasztala-tokban páratlanul gazdag és a tudományos eredményeket tekintve igen termékeny életpályáról adott hü képet, méltatva BALÁZS Dénes irigylésre méltó kiváló emberi tulajdonságait, amelyek példaként állíthatók a mai, fiatal geográfus nemzedék tagjai elé is. Lényegében ehhez a gondolatkörhöz kapcsolo-dott MÓGA János főiskolai docens szakmai előadása is, aki BALÁZS Dénesnek a Gömör-Tornai-karsztvidéken folytatott igen eredményes karsztkutatásairól számolt be, számos térképpel és vetített képpel színesítve az elmondottakat.

A földrajztanár képzés szakmai és oktatásmódszertani megalapozását szolgáló terepgyakorla-tok jelentőségét hangsúlyozta a következő előadó, PAVLICS Károlyné főiskolai docens, aki az Alpok-ba szervezett hallgatói terepgyakorlat hasznos tapasztalatairól szólt és mutatott be remek magashegysé-gi felvételeket a hallgatóságnak.

A megújuló energiaforrásokat hasznosító energia-termelési mód földrajzi sajátosságaival foglalkozott előadásában MUNKÁCSY Béla főiskolai tanársegéd, aki a szélenergia alkalmazásának európai példáit mutatta be, hangsúlyozva e környezetbarát energia-nyerési lehetőség növekvő népszerű-ségét Dél-, Nyugat- és Észak-Európa szélenergiában gazdag vidékeiben.

A szünet előtti utolsó előadó GESZTESI Albert, a TIT Planetárium igazgatóhelyettese egy különleges témával, a Mars bolygó sivatagjaival foglalkozott földrajzosok számára is igen érdekes előadásában. A Marsot lefényképező űrszondák és űrhajók berendezései által készített jó minőségű felvételek segítségével számos olyan, a Földön is megfigyelhető felszínalaktani változásról kaphattunk képet, amelyekről néhány évtizede még álmodni sem lehetett.

Az Európai Unió regionális politikájának néhány jelentős ismervével foglalkozott az ülé-szak első délutáni előadója, SIMON Dénes, tanszékvezető főiskolai docens, aki több táblázat bemutatá-sával érzékeltette azt a fejlettségbeli hátrányt, amit a leendő EU-tag Magyarországnak be kell hoznia, ha fel akar zárkózni Európa fejlettebb feléhez.